

Same shit, new wrapping?

Om atferdsanalyseres plass i PAS

Børge Holden

+ same shit - new wrapping + + + same shit - new wrapping + + + same shit - new wrapping + + +

Hva er atferdsanalyse?

- Atferd *i seg selv*, ikke som tegn på noe hypotetisk uobserverbart underliggende («skjev egostruktur»)
- Atferd er «konkrete handlinger» og verbal og emosjonell atferd, og offentlig og privat, som kan observeres av personen selv eller av andre, men altså ingenting annet
- (Men det private er ikke helt privat, det har et sosialt opphav)
- Målet er «prediksjon og kontroll», i praksis å forstå, og påvirke, atferd
- Målet er lovmessighet, ikke generelt («nomotetisk»), men i betydningen systematiske sammenhenger mellom atferd og noe som påvirker den, for hvert individ («idiosynkratisk»)
- Altså på et individnivå, ikke generelt «hva som gjelder for de fleste»
- Det generelle er *prinsippene* som påvirker atferd

forts.

Forts.

- Opptatt av alt som påvirker atferd: Foranledninger, konsekvenser (også negative!), emosjoner, verbale faktorer
- «Miljøet» er også inni oss. Årsakene til atferd skriver seg til sjuende og sist fra det ytre miljøet, men for eksempel vår verbale atferd, og indre aversiv stimulering, altså privat atferd, kan ha så lang historie at de må betraktes som årsaker
- Ikke noe syn på hva som skal eller bør påvirke atferd, ingen «ideologi» slik sett. Det som påvirker, påvirker
- En gitt forståelse, et gitt tiltak, gjelder der og da, og kan neppe overføres til et annet tilfelle
- Det betyr også at oppfatninger om atferdsanalyse ikke kan bygge på et eller noen få tilfeller

En bred tilnærming som driver med langt mer enn utfordrende atferd

Likevel «føringer» for praksis

- Skinner var prinsipielt imot straff, også fordi det bare virket midlertidig, og hadde mange negative bivirkninger
- Funksjonelle analyser, som noen har ment eliminerer behovet for aversive metoder
- «DRA–tenkning» fra 1960–70–tallet
- «Ta aldri bort atferd uten å sette en bedre atferd i stedet» (om nødvendig tilrettelagt erstatning)
- Vekt på å ta bort mangler og ubehag for å fjerne motivasjonen for å vise utfordrende atferd
- Hierarki av tiltak der eventuelle aversive kommer sist
- Selvstendigjøring

I 1990 kom boken *Perspectives on the Use of Nonaversive and Aversive Interventions for Persons with Developmental Disabilities*

PERSPECTIVES ON THE USE OF
NONAVERSIVE AND AVERSIVE
INTERVENTIONS FOR PERSONS
WITH DEVELOPMENTAL DISABILITIES

ALAN C. REPP
NIRBHAY N. SINGH

SYCAMORE PUBLISHING COMPANY

Om PAS

Forståelse av utfordrende atferd

- Utfordrende atferd «er ofte et symptom på et liv som mangler livskvaliteter ... bli holdt utenfor ... ikke få bestemme selv ... bli «overkjørt av andre» (Selvfølgelig kan den være det)
- «Alle er unike og trenger å få oppfylt sine emosjonelle og fysiske behov. Noen ganger mangler personen ferdigheter for å få dette til, noen ganger er omgivelsene dårlig fysisk tilrettelagt, og andre ganger er tjenesteytneres holdninger problemet» (Igjen, selvfølgelig)
- «Atferd som utfordrer, fører ofte til reduksjon av livskvalitet både hos personen selv og nærpersoner» (Ellers er det vel knapt utfordrende atferd)
- «Vi kan ikke lære noen å oppføre seg bedre gjennom å få dem til å føle ubehag» (Joda, vi lærer stadig av ubehagelige konsekvenser, uten at det er å si at det *bør* skje i særlig grad)
- «PAS bygger på humanistiske verdier der hovedformålet er å bedre livskvaliteten» (Vanskelig å motsi)

forts.

Forts.

- «hovedmålet er å bedre livskvaliteten for mennesker, mens reduksjon av atferd som utfordrer, er en sekundær gevinst» (til tross for konkrete metodebeskrivelsene som opplagt tar utgangspunkt i utfordrende atferd, for eksempel at «Målet med tiltakene er å oppnå reduksjon av de to målatferdene». Og behandling og bedring av livskvalitet er vel ofte to sider av samme sak)
- Bruker «proaktive og passive metoder, og tar avstand fra aversive metoder» (i likhet med de fleste atferdsanalytikere, men hva med aktive ikke–aversive metoder)
- «Mange ganger er det larest å endre på omgivelsene, ikke på personen». (Hva annet kan vi gjøre?)

Og videre:

- Verdier
- Økt livskvalitet
- Inkludering
- Deltaking
- Vern og støtte til verdsatte sosiale roller

Originalt?

Og enda videre

SPELL

- Struktur
- Positiv tilnærming og forventning
- Empati
- Lav effektiv tilnærming
- Lenker

All atferd har en funksjon

Atferdsanalyse

Evidensbasert tilnærming

Praksis

All intervensjon skal bygge på data

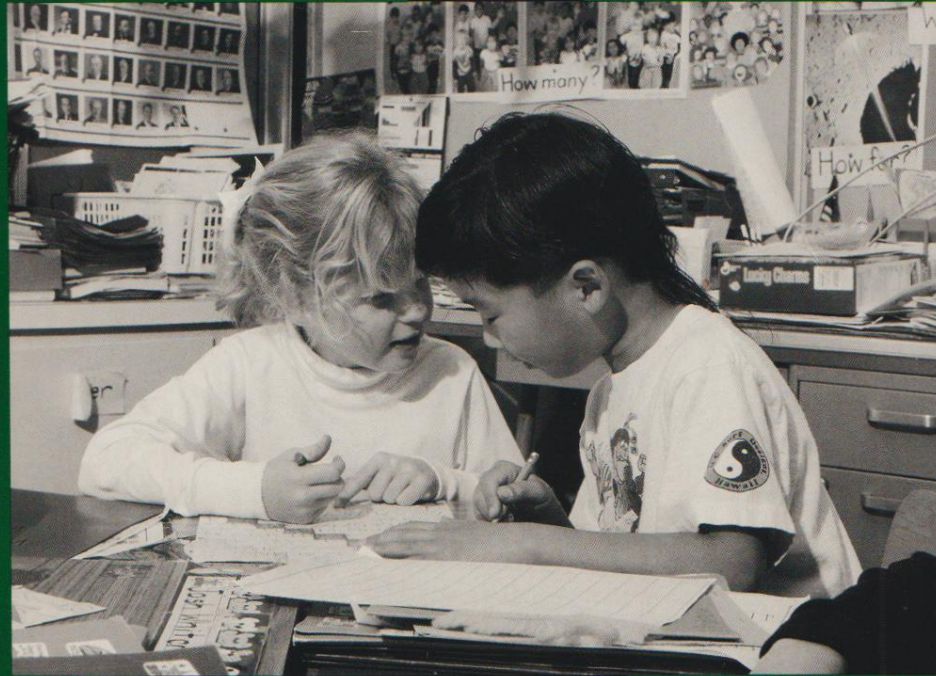
Proaktive og reaktive håndteringer av atferd

Overvåke og evaluere

Metodebeskrivelse i en PAS–artikkel

- Normativ vurdering (Løkke & Salthe, 2012)
- Avhengig variabel
- Målatferd
- Indirekte funksjonelle analyser (O’Neill et al., 1997, MAS, Durand, 1990)
- Deskriptive funksjonelle analyser, FAK–skjema
- Scatterplot
- Preferanser
- Non–kontingent forsterkning
- Dagsplaner og handlingsrekker
- Baseline
- AB–design

S E C O N D E D I T I O N

**Functional Assessment
and Program Development for
Problem Behavior**

A PRACTICAL HANDBOOK

O'Neill • Horner • Albin • Sprague • Storey • Newton

En lignende tilnærming: Gentle teaching (John McGee), for personer med utviklingshemning:

- «Verdisentrert» samhandling:
- Endring skal være gjensidig, og skje både hos terapeut og bruker eller pasient.
- Tvang og straff er utelukket.
- Ubetinget verdsetting av personen, gi hjelp og beskyttelse på varme måter, nonkontingent
- En grunnleggende antakelse er at alle lengter etter hengivenhet og varme, uavhengig av om de har problematferd eller ikke
- Danne fellesskap, eller bånd, mellom terapeut og bruker eller pasient, slik at denne blir trygg Mild opplæring bruker en del atferdsanalytiske metoder, som:

forts.

Forts.

- Feilfri læring
- Oppgaveanalyse, dele opp oppgaver slik at det er lettere å lære dem.
- Endring av fysiske omgivelser
- Presise og forsiktige prompts
- Fjerning av faktorer som kan utløse problematferd
- Reduksjon av instruksjoner og krav, blant annet ved å gjøre oppgaver sammen med og for personen, og mindre vekt på selvstendighet
- Rike valgmuligheter
- Fading, det vil si gradvis fjerning, av hjelp

Altså: 99 % atferdsanalyse, og en modell for PAS for hvordan det går an å «plukke»

Vurdering av PAS sammenlignet med atferdsanalyse

1. Har PAS noe som atferdsanalyse ikke har?

Strengere regler for ikke–aversiv praksis?

B. F. Skinner i *Beyond Freedom and Dignity*, 1971:

- «Alle disse tingene som en person kan gjøre for å redusere faren for å bli straffet, kan også andre gjøre for personen» (s. 64), og atferd som kan bli straffet, kan generelt «reduseres med kraftig forsterkning av atferd som kan fortrenge den» (s. 65).
- «Vi prøver å designe en slik verden for dem som ikke selv kan løse problemet med straff, for eksempel spedbarn, utviklingshemmede og psykotiske» (s. 66), og vi bør gjøre det for alle.
- «det bør være mulig å designe en verden der atferd som gjerne straffes, sjelden eller aldri oppstår» (s. 66)

forts.

forts.

- Når det gjelder etikk, tjenestetilbud og aversive tiltak, har kapittel 9–rundskrivnet langt på vei gjort jobben, både ved å forby og kreve aversive tiltak i gitte tilfeller
- Generell fagetikk og lovgivning overtar mer og mer
- Mange atferdsanalytikere er like motstandere av aversive tiltak som PAS er

Bedre forståelse av utfordrende atferd?

- Metoder for å finne årsaker til utfordrende atferd – funksjonelle analyser
- B. F. Skinner var, blant annet i *Science and Human Behavior* fra 1953, ekstremt opptatt av at de fleste atferdsforstyrrelser skyldes «overdreven eller ukyndig kontroll.» (1953, s. 280)
- O'Neill et al.s Functional Assessment and Program Development for Problem Behavior
- «Alle» vet at det meste av utfordrende atferd kan behandles uten tvang med godt resultat, men alle vet at det fins unntak

Men: PAS har et mer eksplisitt fokus på relasjoner

Atferdsanalyse har det i praksis, men har, dumt nok, fokusert for lite på det

In Response

On the Relation Between Applied Behavior Analysis and Positive Behavioral Support

James E. Carr and Tina M. Sidener
Western Michigan University

Anderson and Freeman (2000) recently defined positive behavioral support (PBS) as a systematic approach to the delivery of clinical and educational services that is rooted in behavior analysis. However, the recent literature contains varied definitions of PBS as well as discrepant notions regarding the relation between applied behavior analysis and PBS. After summarizing common definitional characteristics of PBS from the literature, we conclude that PBS is comprised almost exclusively of techniques and values originating in applied behavior analysis. We then discuss the relations between applied behavior analysis and PBS that have been proposed in the literature. Finally, we discuss possible implications of considering PBS a field separate from applied behavior analysis.

Key words: applied behavior analysis, positive behavioral support, developmental disabilities, education

2. Har atferdsanalyse noe som PAS ikke har?

- Atferdsanalyse er en bred generell tilnærming til å forstå og endre atferd
- Har mer å spille på i de mest alvorlige og kompliserte tilfellene – noen må faktisk stoppes fysisk, også manuelt, i skadelig atferd
- Opplæring
- EIBI som en gedigen forebygging av utfordrende atferd
- Pluss ACT og mye annet
- Alle «gamle» PAS-folk, var atferdsanalytikere: Gary LaVigna (med sitt Institute for Applied Behavior Analysis), som i sin tid som atferdsanalytiker, var prinsipielt imot tvang, for ikke å si straff
- Robert Horner (i 2010: «You must never stop doing applied behavior analysis»)

3. Er PAS enklere (og mer brukervennlig) enn atferdsanalyse?

Linn Løvlie Slette & Oliver Hoksørød:

«Vi tror dog at ord og begreper fra atferdsanalysen i stor grad representerer noe som både er enkelt å misforstå (ordet forsterkningsskjema er et eksempel), men som også representerer det vanskelige og ganger litt utilgjengelige (stimulusekvivalens er et annet eksempel). Så kan man spørre seg: Er en av atferdsanalysens hovedutfordringer at det ikke finnes tilstrekkelig med populærvitenskapelige skriverier som tilgjengeliggjør og bryter ned det som fremstår utilgjengelig?»

Noen kommentarer:

- Mange atferdsanalytiske begreper er ikke direkte relevante for utfordrende atferd – stimulusekvivalens dreier seg om grunnforskning
- Forsterkningsskjema er viktig for å forstå hvordan atferd opprettholdes, ikke minst i forbindelse med ekstinksjon
- Forenkler man for mye, vil man mangle viktige redskaper, også for aktive metoder (som ikke trenger å være aversive)
- Atferdsanalyse er beskyldt for å være for enkelt (som det ikke er)
- Jeg har likevel selv forfektet at av de over 1000 atferdsanalytiske begrepene som fins, trengs kanskje bare 15–20 i behandling
- Og at mye er opp til fantasi, evne til samarbeid og å «få folk med»

Svar: Ja, PAS er enklere, men mindre på godt enn på vondt

- PAS har plukket de mest behagelige oppgavene og atferdsanalytiske metodene i stedet for å «ta alt»
- Stiller seg utenfor de vanskeligste jobbene, og unngår utfordrende atferd som ikke kan behandles/forebygges godt nok uten tvang
- Risikerer ingen kontroverser, i alle fall ikke som direkte følge av metodebruk

Avslutning

- PAS har fulgt en parasittisk strategi
- Minner om et vanlig butikkonsept: Fagbutikker har stort utvalg, og yter service, men legger ned fordi kunder går dit og får råd, men handler billigere i en mer allmenne butikker med mindre utvalg og lavere pris
- Preg av reklame: *Positiv atferdsstøtte*, et reklamespråk som tydeligvis er effektivt, jfr. innføring i kommuner og andre steder
- Reklame, og å påvirkes av reklame, regnes vanligvis som overflatisk
- PAS er et «service delivery system»
- En litt annen «holdning» enn atferdsanalyse, som:

forts.

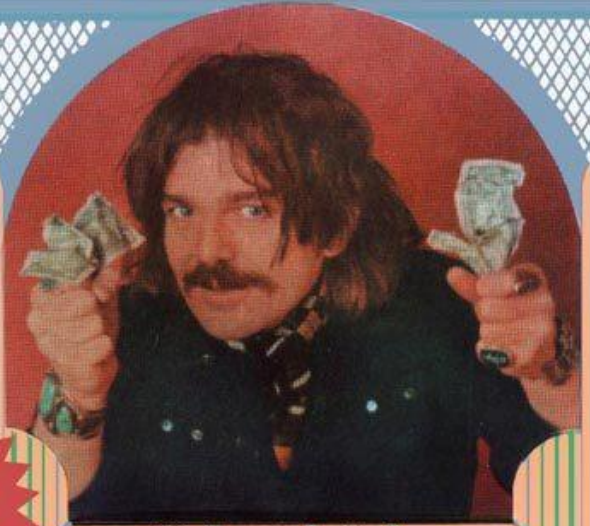
forts.

- Går mer i dybden. Litt tenkning og filosofi, ikke bare metode og håndverk
- En totalfilosofi og -metodikk
- Ser mer på alt som påvirker atferd
- Inntar kontroversielle standpunkter, og får alvorlige beskyldninger
- Ikke en «kameleon–strategi»
- Interesse, lojalitet og til og med litt lidenskap

Unconditionally
Guaranteed

CAPTAIN BEEFHEART
and The Magic Band

100%
Pure and
Good

This Warranty Applies To:

All sounds, vibes, feelings, light waves, projections, auras, test patterns,
etc., which originate from this record. Regardless. All songs have been

hand-made and custom-finished especially with you, the individual, in mind. Regardless.

Not Responsible For other Levels of Consciousness obtained through Audio Reception
or If For Any Reason you have received more than your fair share of Happiness from this

album. Regardless. Warning: could be harmful to closed Minds. Caution be sure to replace

Sound after using. Check ears and Other Sensory Equipment for Socially Induced Limitations. Keep from
heat and cold. Regardless.

«Behaviorisme, slik vi kjenner det, vil en gang dø ut – ikke fordi det er mislykket, men fordi det er en suksess»

(B. F. Skinner, 1963, i Science)

Bruk av tegnøkonomi og atferdsavtaler i behandling av problematferd hos en ung gutt på skolen

Jørn Kroken, Kai-Ove Ottersen og Børge Holden

Sykehuset Innlandet HF, Habiliteringstjenesten i Hedmark

Sammendrag

Forsterkning av ønsket atferd bør være en viktig del av pedagogiske tiltak i skolen, ikke minst for elever med spesielle behov. Det er flere måter å gjøre dette på. En systematisk måte kalles tegnøkonomi, som er en av de mest brukte atferdsanalytiske metodene. Tegnøkonomi er en form for differensiell forsterkning, det vil si at man definerer spesielle handlinger som personen får tegn (poenger, brikker eller andre symboler) for å utføre. En vanlig måte å arrangere dette på er såkalt DRO («differential reinforcement of other behavior»), som i praksis betyr at personen oppnår forsterkere ved å avstå fra definert problematferd. Metoden er lite inngripende og kan utformes svært fleksibelt. Når det er mulig kan DRO og tegnøkonomi utformes som en atferdsavtale. Artikkelen redegjør for bruk av tegnøkonomi, DRO og atferdsavtaler, og gir et eksempel på at metodene nærmest eliminerte problematferd.

Stikkord: Tegnøkonomi, atferdsavtale, problematferd, DRO

